№ 107 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 25

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 25 № 107

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

«ՄՇԱԿ» ԼՐԱԳԻՐԸ

Յունիսի 1-ից մինչև տարվայ վերջը կարժենայ ՎԵՑ րուբլի։

Դիմել Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Այն անձինք, որոնք վճարել են մինչև յունիսի 1-ը և ցանկանում են շարունակել լրագիր ստանալը, թող հոգ տանեն վաղօրօք յայտնելու այդ մասին խմբագրութեանը, որպէս զի լրագրի առաքումը չընդհատվի։

Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չէ ընդունվում։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պորտ-Արտուրի շրջանը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Գիւղական բանկեր և մանր փոխառութիւններ. Նամակ Օդէսայից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՊՈՐՏ-ԱՐՏՈՒՐԻ ՇՐՋԱՆԸ

I

Պորտ-Արտուրի շրջանը ներկայումս կենտրոնացրել է իր վրա ընդհանուր ուշադրութիւն։ Այնտեղից ստացվող տեղեկութիւնների մեծագոյն մասը ճապօնական աղբիւրներից են։ Լրագիրները փորձում են խորհրդածութիւններ անել այնտեղ կատարվող եղելութիւնների մասին։ «Нов. В.» լրագրի արած տեսութիւնից երևում է, որ մայիսի 13-ի ճակատամարտից յետոյ ճապօնական երկրորդ զօրքի հրամանատար Օկուն ուղարկել է մայիսի լոյս 14-ի գիշերը յատուկ զօրք դէպի առաջ, Նակամուրայի հրամանատարութեամբ։ Նակամուրան նոյն օրը գրաւել է Լիւցզեատուն, վերցնելով այն տեղում 4 թնդանօթ և 46 վագօններ, որոնք դեռ տարված չեն եղել Պորտ-Արտուր։ Այդ զօրքը ըստ երևոյթին բաղկացած է հեծելազօրքից, որովհետև հետևակ զօրքը չափազանց յոգնած է եղել մայիսի 13-ի կռւից, մինչդեռ դէպի Լիւցզեատուն գնացած զօրքը անցել է 35—40 վերստ։

Լիւցզեատունը Պորտ-Արտուրի նաւահանգստի գծից 12 վերստ հեռու է և գտնվում է Շույշիինի մօտ, երկաթուղու գծից ոչ հեռու, մի փոքրիկ գետի հովտում։ Կարող է պատահել, որ Լիւցզեատուն կը բերվեն պաշարման գործիքի բոլոր ծանրութիւնները։ Գուցէ այդտեղում ճապօնացիները շինեն և զօրքերի ուտեստի մթերանոցները։

Պորտ-Արտուրից դէպի հիւսիս գնացող երկաթուղին կտրում անցնում է հովիտը, մօտենում է Խէսի կոչված ծովածոցին և յետոյ գնում Ինչենցզի կայարանը։ Ծովածոցի դէմ ու դէմ գտնվում են փոքր կղզիներ, իսկ ափերով կարող են շրջել նաւեր։

Այդ բոլորը ցոյց է տալիս, որ այն հովիտը, ուր գտնվում է Լիւցզեատունը, ունի նպաստաւոր պայմաններ։

Լիւցզեատունի գրաւումը ցոյց է տալիս, որ Կվանտունի թերակղզում գտնվող երկաթուղային գիծը Ցզինչժօու, Դաֆանշան, Նանգուանլին և Ինչէնցզի կայարաններով (ընդամենը 40 վերստ), դէպի Դալինվան և Դալնիյ ճիւղերով, գտնվում է ներկայումս հակառակորդի ձեռքում։ Շարժվելով դէպի Պորտ-Արտուր՝ գեներալ Օկու, ըստ երևոյթին, թողել է պահեստազօրք Ցզինչժօուի դիրքի վրա և պէտք է ձգտէ կարելիին չափ շուտափոյթ կերպով պաշարել Պորտ-Արտուրի բերդը ցամաքից։ Այդ պատճառով բերդի հաղորդակցութիւնը գլխաւոր բանակի հետ օրէցօր պէտք է դառնայ աւելի ու աւելի դժուարագոյն։ Ծովի կողմից պաշարման պէտք է աջակցէ ծովապետ Տօգօ. բայց դա դժուար կը լինի, որովհետև Պորտ-Արտուրի նաւահանգստում կանգնած է ռուսաց ուժեղ նաւատորմը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Ամեն օր կարող էք հանդիպել հայ ինտելիգենտների, որոնք ձեզ հետ խօսելիս՝ խորին ցաւակցութեամբ յայտնում են, որ իրանք չը գիտեն հայերէն։ Փորձեցէք ասել այդ պարոններին, որ հայերէնը, յամենայն դէպս, չինարէն չէ և նրան կարելի է սովորել։ Դուք դարձեալ կը լսէք ցաւակցութիւն, թէ այդ անկարելի է, ուշ է, դժուար է և այլն։ Մանաւանդ շատ են այդպիսի անհատներ մեր գեղեցիկ սեռի մէջ, «բարձր դասակարգ» անուանված շրջաններում։ Այդ բոլոր հայերի համար, կարծում ենք, հետաքրքրական կը լինի հետևեալ փոքրիկ պատմութիւնը, որ մենք հանում ենք «Հանդէս Ամսօրեայի» վերջին, մայիսի համարից։

Ներկայումս Կօպէնհագէնի համալսարանում համեմատական լեզուագիտութեան պրօֆէսոր է մի 37 տարեկան երիտասարդ, գիւղական ուսուցչի որդի, դօկտոր Հօլգէր Պեդերսըն։ 1893-ի գարնանը՝ Ադրիական ծովի վրա մի շոգենաւի մէջ նա հանդիպում է Վահան Գասպարեան անունով մի հայ երիտասարդի, որից առաջին անգամ լսում է հայերէն լեզուն ու վճռում է ինքն էլ սովորել այդ անծանօթ արևելեան լեզուն։ Այդ մտադրութիւնը նա կատարում է իր սեփական ջանքերով, համարեա առանց ուսուցչի օգնութեան։ Ահա ինչպէս է «Հանդէսը» նկարագրում Պեդերսընի ջանքերը.

Նոյն տարվան աշունը, թէպէտ ի Վենետիկ կանցնէ, բայց ի մեծ ցաւ Պեդերսընի, հայերէնի ուսումը յառաջ տանելու և կատարելագործելու կարելի հնարաւորութիւնը չունենար. վասն զի նաւագնացքը շատ թանգ ըլլալով իր դրամական անձուկ միջոցները չեն ներեր իրեն, որ ստէպ ստէպ Ս. Ղազարու կղզին երթևեկէ։ 1898-ին Պետերբուրգ գտնված միջոցին՝ հայ տէրտէր մը (Խանթարճեան ?) իւր որդւոյն ձեռքով հայերէնի արտասանութեան դաս կուտայ, սակայն կարճ սուղ ժամանակամիջոցի մը մէջ բաւականաչափ արդիւնք ձեռք բերելն անկարելի կըլլայ։ Անցեալ տարի՝ ամառը, երբ օդափոխութեան համար մայրաքաղաքս եկած էր, շատ սիրով կընդունի Վիեն. Մխիթ. Հայրերէն, որոնցմէ մին՝ կարճատև ժամանակամիջոց մը, աշխարհաբարի աւելի արտասանութեան առաջնորդութիւն կընէ։ Այս առաջնորդութիւնն՝ ըստ պրօֆէսորի գրաւոր վկայութեան, այնպիսի եղանակաւ կըլլայ որ իւր «հայերէնի ապագայ զբաղմանց համար մեծագոյն նշանակութիւնը պիտի ունենայ» եղեր։

Այսքան թեթև, համարեա աննշան ղեկավարութիւն գտնելով, պ. Պեդերսընը ինքնաշխատութեամբ այնքան առաջ է տանում իր համար բոլորովին խորթ ու անծանօթ լեզուի ուսումնասիրութիւնը, որ այսօր կարողանում է ազատ ու անսխալ գրել արևմտեան աշխարհաբար լեզուով։ Հետաքրքրականն այն է, որ եւրօպացի հայագէտները գլխաւորապէս գրաբարն են սովորում և ուսումնասիրում, մինչդեռ պ. Պեդերսըն ուղղակի աշխարհաբարն է սովորել և նրանով էլ յօդուածներ է գրում։ Այս կողմից նա առաջինն է եւրօպացի հայերէնագէտների մէջ։ Մինչև այժմ նա արդէն մի քանի ուսումնասիրութիւններ է հրատարակել, որոնց մէջ շատ ինքնուրոյն հայեացքներ է յայտնել մեր լեզուի մասին։ Այժմ նա իբրև առաջին փորձ ուղարկել է «Հանդէսի» խմբագրութեան հայերէն լեզուով գրված մի յօդուած՝ «Հին հայերէն լեզուի շեշտը» վերնագրով։ Պրօֆէսորի ինքնուս հայերէնի ճաշակը տալու համար բերում ենք այստեղ մի կտոր այդ յօդուածից.

Դր. Մէյէ իւր հայերէն լեզուի համառօտ համեմատական քերականութեանը մէջ՝ էջ 1 և 35՝ կըսէ, որ հնդեւրոպական երաժշտական շեշտը՝ հայերէնի մէջ դարձաւ ուժի շեշտ և հաստատուեցաւ վերջընթեր վանկին վրա. բազմաթիւ ձայնաւորներու և վերջավանկի ձայնաւորին անկումը՝ ըստ Մէյէի, պիտի համարուի իբրև այսպիսի ուժի շեշտի արդիւնք. ...Արդ եթէ լեզուի մը՝ անշեշտ վանկերուն մէջ միայն նեղ ձայնաւորները իյնան, բայց ընդարձակ ձայնաւորները անկորուստ մնան, ապահով գիտնալ կրնանք, որ ոչ թէ տկարութիւն, այլ միայն ձայնահնչման կորուստը՝ անկմանը պատճառ եղած է, և պէտք է կարծել, թէ այն լեզուն երաժշտական շեշտ մ'ունէր։

«Հանդէսի» խմբագրութիւնը հաւատացնում է, որ Պեդերսընի յօդուածը նա տպում է «առանց ամենևին բան մը փոխելու և փոփոխելու»։ Շատ հաճելի է տեսնել աշխատանքի և ընդունակութեան այս գեղեցիկ յաղթանակը։ Դանիացի պրօֆէսորը փայլուն կերպով ապացուցել է, որ հայերէնը ոչ այնքան արհամարհելի է, ոչ մանաւանդ այնքան դժուար ու անմատչելի, ինչպէս կարծում են... իրանք, հայերը։ «Հանդէսի» հետ մենք էլ յոյս ունենք, որ երիտասարդ հայագէտը գիտական նոր ուսումնասիրութիւններով կը մշակէ մեր լեզուի հետ կապված կարևոր հարցերը։

*

«Бакин. Извѣс.» լրագիրը, ինչպէս երևում է, չէր կամենայ, որ մենք այնպէս վերաբերվէինք կանանց պաշտպան ընկերութեան քարտուղար պ. Օհանջանեանին, ինչպէս արել ենք, հիմնվելով հէնց այդ լրագրի տուած տեղեկութիւնների վրա։ Ընդհանուր ժողովը, ասում է լրագիրը, զիջողաբար վերաբերվեց պ. Օհանջանեանին։ Զիջողաբա՞ր... Բայց ինչո՞ւ այս մասին ոչինչ չէ ասել լրագիրը իր տպած յօդուածների մէջ, ինչո՞ւ նա չէ ապացուցանում այդ բանը։ Մենք հեռու ենք Բագուից, իսկ Բագուի լրագիրը, քաջութիւն չունենալով Բագուի միւս թերթի պէս կտրական կերպով ասելու՝ հերքե՞լ է արդեօք պ. Օհանջանեանը իր վրա բարդած ամբաստանութիւնները թէ ոչ, ասում է թէ զիջում են արել, խղճացել են։ Այդ արդէն փաստ չէ, այլ միայն խօսք։ Եթէ մենք մեր ձեռքի տակ ունեցած լրագրական յօդուածներում նկատած լինէինք այդպիսի բան, առանց ուշադրութեան չէինք թողնի նրան և կը բերէինք մեր եզրակացութիւնների մէջ։

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԲԱՆԿԵՐ ԵՒ ՄԱՆՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Նամակ Երևանից)

III

Մանր փոխառութիւնների սիստեմի վերածած զուտ գիւղական բանկը, այժմեան պայմաններում, որպէս միակ միջոց կործանիչ վաշխառութեան և բուն երկրագործ դասի տնտեսական առաջխաղաց քայքայման դէմ, պէտք է և պարտաւոր է հիմնել պետական բանկը հետևեալ պատճառներով։

Նախ՝ պետական բանկը նպատակ ընտրած լինելով համեմատաբար մատչելի տոկոսական փոխառութեամբ օգնութեան հասնել ժողովրդին, զարգացնելով երկրի արդիւնաբերութիւնը, վաճառականութիւնը և արհեստները, պէտք է նա նոյն ձևի յարմարութիւններ, որպիսին այժմ ունի տուած ժողովրդի միմիայն մի փոքր մասին—այն է վաճառական և խոշոր արդիւնաբերութեամբ պարապող դասակարգերին, ստեղծէ նաև երկրագործ դասի համար, որը կազմելով ազգաբնակութեան մի խոշորագոյն մեծամասնութիւնը, իր մանր արդիւնաբերութեամբ և պարապմունքներով կազմում է նոյն այդ խոշոր արդիւնաբերութիւնների և վաճառականութեան նախապատրաստական գործօնը։ Հնարաւորութիւն տալ, որ գիւղացի դասակարգը բարեկեցիկ վիճակ ունենայ, սերտ կերպով կապված լինի իր հողի հետ, զարգացնէ և առաջ տանէ իր դաշտային պարապմունքները և գիւղատնտեսական արդիւնքները, այդ իսկապէս կազմում է խոշոր արդիւնաբերութիւնների և վաճառականութեան հիմքը—հետևապէս պետական բանկի ծրագրած նպատակի հիմնական մասը, որը և պիտի իրագործել որքան կարելի է մեծ չափով։

Բաժանմունքներ բանալ միմիայն քաղաքներում և խոշոր արդիւնաբերական կենտրոններում և մոռացութեան տալ գիւղը, փոխառութիւններ բաց թողնել միմիայն մի փոքր մասին և զրկված պահել խոշոր մեծամասնութիւնը, այլ խօսքով արդիւնաբերութիւնների զարգացման և ժողովրդի բարեկեցութեան նպաստել միակողմանի չափով, այդ կազմում է պետական բանկի ծրագրած նպատակի իրականացման բացասական կողմը, որի վրա վաղուց պիտի ուշադրութիւն դարձված լինէր։ Դեռ չենք խօսում այն մասին, որ պետական բանկը իր գործունէութիւնը ընդլայնելով, նոյն չափով մեծացրած կը լինէր նաև եկամուտի այն աղբիւրը, որը կազմվում է պետական բիւջէի մէջ բանկային շրջանառութիւնից։

Կայ մի երկրորդ պատճառ, որը նոյն իսկ ուղղակի կերպով պարտք է դնում պետական բանկի վրա հիմնել զուտ գիւղական բանկային բաժանմունքներ։ Այս հարցով շօշափվելու է նաև այն էական հարցը, թէ արդեօ՞ք պետական բանկը միջոց և հնարաւորութիւն կունենա՞յ բաւարարութիւն տալ մի այդպիսի մեծ պահանջին, թէ ոչ։

Այն օրից, երբ պետական բանկը իր բաժանմունքներին, ինչպէս և պօստային բաժանմունքներին և գանձարաններին կից հիմնեց խնայողական դրամարկղներ, բաւական խոշոր գումարներ, ժողովրդի զանազան խաւերից, եկան դիզվեցին այդ դրամարկղներում, ենթարկվելով անգործութեան։ Ճիշդ է, այդ դրամարկղները եկան հնարաւորութիւն տալու իւրաքանչիւրին խնայել իր աշխատանքի մի մասը և պահ տալ մի ապահով, նոյն իսկ շահ բերող տեղում սև օրվայ համար, բայց չը պիտի մոռանալ և այն հանգամանքը, որ այդ նոյն խնայողական դրամարկղների շնորհիւ շրջանառութեան մէջ եղող դրամի քանակը նուազելով, աւելի և աւելի դրամի կարիք առաջացրին ժողովրդի մէջ, մի նոր դուռ բանալով վաշխառութեան համար։ Եւ ահա անուղղակի կերպով առաջ եկած այս դրութիւնը պարտք է դնում պետական բանկի վրա այս բացը ծածկել, գէթ այդ նոյն ժողովրդից ստացված գումարներով հիմնել գիւղական բանկեր և փոխադարձ պարտականութեամբ փոխառութիւնների միջոցներով օգնութեան գալ կարիքի մէջ եղող գիւղական դասակարգին։

Խնայողական դրամարկղների այժմեան դրութիւնը այնքան բարեյաջող է և ընդարձակ, որ նա ոչ միայն փոքր չափով, այլ և կարող է լիուլի բաւարարութիւն տալ այս արդարացի պահանջին։

Մեր նախորդ յօդուածում մենք տեսանք, որ Երևանեան նահանգական գիւղական կենտրոնական բանկը, ունենալով 250—300 հազար րուբլի սկզբնական դրամագլուխ, կարող էր հիմք դնել մի այդպիսի համակրելի գործի։ Մինչդեռ այժմ Երևանի նահանգում եղող խնայողական դրամարկղներում կայ դիզված մի քանի անգամ աւելի մեծ գումար, քան գիւղական բանկի ենթադրեալ գումարը։ Եւ որ այդ խնայողական դրամարկղները կարող էին նոյն իսկ աւելի մեծ չափով գործ սկսել, առանց ծանրանալու պետական բանկի սեփական դրամագլուխների վրա, դիմենք պաշտօնական տեղեկութիւններին։

«Помятная книжка Эрив. губерн. на 1904 г.» պաշտօնական հրատարակութեան մէջ առաջ բերած մի ցուցակում մենք գտնում ենք, որ Երևանի նահանգում, 1903 թուի յունվարի 1-ին, հինգ գաւառական գանձարաններին կից եղող խնայողական դրամարկղներում կար 1,400,535 ր. 60 կ., 16 պօստային բաժանմունքներին կից եղող դրամարկղներում կար 216,871 թ. 64 կ., իսկ պետական բանկի Երևանի բաժանմունքին կից դրամարկղում 620,621 ր. 25 կ. բոլորը միասին կազմում է մի պատկառելի գումար—այն է 2,237,028 ր. 49 կ., մինչդեռ գիւղական բանկի ենթադրեալ գումարը կազմում է սրա մի եօթերորդ—ութերորդական մասը միայն։

Ի նկատի ունենալով, որ խնայողական դրամարկղներում եղող գումարները գնալով մեծանում են և Երևանը բռնում է երկրորդա-

կան, Թերևս և երրորդական տեղ դրամարկղներում պահ տուած գումարների քանակի նըկատմամբ, պէտք է ընդունել, որ բոլոր դրամարկղներում անգործադրութեան մէջ եղող դրամագլուխները հասնում են տասնեակ հաբիւրաւոր միլիօն րուբլիների, որոնք լիովին բաւարարութիւն կը տային գիւղական բանկային բոլոր կարիքներին Ռուսաստանում։

Ամփոփելով մեր ասածները, կրկնում ենք. ի նկատի ունենալով ժողովրդի դրամական պահանջը մի կողմից, պետական բանկի բուն ծրագրած նպատակը և նրա բաժանմունք կազմող բաւական խոշոր գումարներ պարունակող խնայողական դրամարկղները միւս կողմից՝ ուղղակի կերպով ասում ենք, որ մանր փոխառութիւնների սիստեմի գիւղական բանկեր հիմնելու պարտը ընկնում է միմիայն պետական բանկի վրա։

Ա. Դօ

ՆԱՄԱԿ ՕԴԷՍԱՅԻՑ

Մայիսի 17-ին

Իմ անցեալ Թղթակցութեանս մէջ խոստացել էի գրել Օդեսայի հայոց եկեղեցու և դըպրոցի մասին։ Շնորհիւ Նպաստաւոր հանգամանքներիս՝ հնար ունեցայ ծանօթանալու այդ երկու հիմնարկութիւնների ներկայ դրութեան հետ։

Այստեղ վաղուց հետէ գոյութիւն ունի մի հայոց եկեղեցի, որի թէ արտաքինը և թէ ներքինը—ինչպէս Ռուսաստանի ներքին նահանգների գրեթէ մեր բոլոր եկեղեցիները—բոլորովին նման չեն մեր հին բուն հայկական եկեղեցիներին, այսինքն իրանց վրա արևելեան ճարտարապետութեան և ոչ մի նշոյլ չեն կրում։ Եւ այստեղի եկեղեցին—դա, մի երկար դահլիճ է, որի պատերը ամբողջապէս ծածկված են բազմաթիւ սուրբերի պատկերներով. սեղանը հազիւ երկու Թիզ բարձրութիւն ունենայ և կիսաբոլորակ ձևով է շինած։

Եկեղեցին՝ իբրև սեփականութիւն՝ իրան կից ունի ծխական դպրոցի շինութիւնը, երկյարկանի մի տուն և այլ մի յարկանի տուն, որտեղ բնակվում են քահանաները, սարկաւագը, ուսուցչուհին և եկեղեցու խմբապետը։ Երկյարկանի տունը տարեկան 100 րուբլի եկամուտ է բերում։

Քահանաներից մէկը ծերութեան պատճառով այլ ևս քահանայագործութիւն չէ անում, բայց և այնպէս եկեղեցուց ամսական 50 րուբլի կենսաթոշակ է ստանում։

Դպրոցը ծխական-եկեղեցական է և երկսեռ. ունի երեք բաժանմունք. սովորում են մօտաւորապէս 30-ի չափ երեխաներ. դասատուներն են քահանան, ուսուցիչը (հայոց լեզուի) և ուսուցչուհին. դպրոցի տեսչութիւնը յանձնված է նոյնպէս քահանային, մի անձնաւորութեան, որը մանկավարժութիւնից և առհասարակ որոշ գիտութիւնից (նոյն իսկ տարրական) այնքան տեղեկութիւն ունի, որքան կօշկակարը քիմիայից...

Աշակերտները, բացառութեամբ մի քանի Թիւրքահայ երեխաների, հայերէն գրեթէ չը գիտեն. հայերի համար այստեղ հայերէնը այնպէս է Թւում, ինչպէս մեր Թեմական դըպրոցների սաներին օրինակ ֆրանսերէնը...

Սուրխաթեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Էջմիածին, մայիսի 22-ին

Զեկուցվեց Հայրապետական Դիւանին՝ Թէ մօտիկ օրերումս Թիֆլիսում երևացել է վարդապետական տարազով մէկը, որ իրան անուանելով Պարսկաստանի Նախավկայի վանքի վանահայր Տրիփոն վարդապետ, այդ վանքի անունով ժողովարարութիւն արել և նոյն իսկ կիրակի օրերը Ելլտա հիւրանոցից, որտեղ ինքը իջևանել է, Ս. Նշան եկեղեցին է յաճախել իբրև վարդապետ և մի քանի օր առաջ Թիֆլիսից մեկնել է։

Որովհետև Հայրապետական Դիւանին յայտնի է, որ իսկական Տրիփոն վարդապետ քառասուն տարիքը անցած մէկն է և այժմս էլ Եգիպտոսումն է գտնվում, և յայտնի է նոյնպէս, որ Տրիփոն վարդապետի հետ եղած պարոնը գողացել է նրա վարդապետական վկայականը և խաչի կնիքը, ուստի սրանով յայտարարվում է քաղաքներում գտնված հոգևոր իշխանութեան ներկայացուցիչներին և քահանաներին, ուր որ պատահելու լինեն յիշեալ խաչագող պարոնին՝ ծածկված հոգևորականի սքեմի տակ վարդապետական անունով, հանեն նրա վրայից վեղար և վերարկուն և գողացած վկայականներ և ուղարկեն Մայր Աթոռ հայրապետական դիւանի հասցէով։ Կեղծ Տրիփոնը երիտասարդ մէկն է՝ 27—30 տարեկան, շէկ բեխերով և փոքր միրուքով և գործ է ածում կապոյտ ակնոցներ։

Դիւանապետ Կորիւն վարդապետ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, մայիսի 23-ին, Սալի վրա գտնվող խուլ և համրերի դպրոցում կատարվեց աշակերտների և աշակերտուհիների հանդիսաւոր քննութիւնը, որին ներկայ էր խաղաքագլուխը, մի քանի ձայնաւորներ և ուրիշ հանդիսականներ։ Դպրոցի սաների աշխոյժ պատասխանները հիանալի տպաւորութիւն էին Թողնում ամենի վրա։ Դպրոցի կարգ ու կանօնը և մաքրութիւնը շատ լաւ տպաւորութիւն էին Թողնում։ Արժէր այդ համակրելի հիմնարկութեան մասին աւելի մանրամասն խօսել, ուստի «Մշակի» հետևեալ համարներից մէկում աւելի մանրամասն կը ծանօթացնենք մեր ընթերցողներին այդ դպրոցի հետ։

—

Կիրակի, մայիսի 23-ին, Թիֆլիսի արտիստական Թատրօնում տեղի ունեցաւ երգիչ Գ. Բօյաճեանի կօնցերտը մասնակցութեամբ Մ. Տօյմանի։ Բօյաճեանը երգեց ֆրանսիական, ռուսական և հայկական հեղինակութիւններ։ Ամենից աւելի մշակված և տպաւորիչ էին ֆրանսիական երգածները, Թէ Ներինիի «Notre Amour»-ի և Թէ Նիւի «Jái pleuré en rêve»-ի մէջ կային զգացմունք, երաժշտականութիւն և համաչափութիւն։ Ռուսերէն երգածները գործում էին փոքր ինչ արհեստական տպաւորութիւն և Թէև ենթարկված էին կանօնաւոր ֆրազիրօվկայի, բայց ամբողջացրած չէին իբրև օպերային ստեղծագործութիւն։ Հայերէն երգերը չափի տակ դրած ժողովրդական երգեր էին իրանց բնորոշ գծերով։ Երգչի ձայնը ունի բոլոր ելևէջները, ցածրից սկսած մինչև բարձր, բայց նա ուժեղ և ախորժելի է միջին բեգիստրում։ Երգիչը վերցնում է ուրոյն նօտաները աջող, իսկ ելևէջները դուրս են գալիս բռնազբօսիկ, զուրկ այն ողորկութիւնից, որ անհրաժեշտ է։ Բօյաճեան դեռ նոր է աւարտել իր երաժշտական կրթութիւնը, ուստի կօնցերտը սկսնակի առաջին հասարակական հարցաքննութիւններից մէկն էր։ Հասարակութիւնը վարձատրեց երգչին բուռն ծափահարութիւններով։ Օրիորդ Տօյման, որ նուագում էր արֆայի վրա, լաւ ծանօթ է Թիֆլիսցիներին. նա այժմ աւելի նուրբ, աւելի ճաշակով է նուագում, քան առաջ և պատճառեց հանդիսականներին իր նուագածութեամբ մեծ բաւականութիւն։ Նա կրկնեց մի քանի կըտորներ։

—

Շաբաթ, մայիսի 22-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում կայացաւ Գ. Սունդուկեանցի «Էլի մէկ զոհ» պիեսի ներկայացումը, որ անցաւ աջողութեամբ շնորհիւ այնպիսի փորձված դերասանուհիների և դերասանների, ինչպէս են տ.տ. Զմշկեան և Վարդուհի, պ.պ. Միրաղեան, Տէր-Դաւթեան, Մամիկոնեան և այլն։ Ներկայացման մասնակցում էր հին սիրող պ. Յ. Տէր-Գրիգորեան։ Պէտք է ցաւել, որ հասարակութիւն քիչ էր հաւաքվել։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են պետական խորհրդի Բարձրագոյն հաստատված որոշումը ի գիտութիւն ընդհանրութեան։ Այդ որոշումի համաձայն այն բոլոր ռուս գաղթականները, որոնք բնակութիւն են հաստատում Անդրկասպեան երկրում, 10 տարի շարունակ ազատ են լինելու ամեն տեսակ պետական և գիւղական հողային հարկերից։ 10 տարին հաշւվում է հաստատվելու հետևեալ Թւականի յունվարի 1-ից։

—

Ռուս լեզուի ուղղագրութեան հարցը դարձել է օրվայ չարիք։ Անցեալ ամսին մենք հաղորդեցինք այդ նպատակով կազմված յանձնաժողովի և նրա աշխատանքների մասին. այժմ լրագիրները լիքն են նոր, օժանդակ մասնաժողովների և նրանց գործերի մասին գրված լուրերով։ Եթէ մանկավարժութիւնը, լրագրութիւնը և գրականութիւնն այդքան շահագրգռված են այդ ուղղագրութիւնը պարզելու, աւելորդ բառերից, անպէտք տառերից ռուս այբուբենը ազատելու խնդրով, հապա որքան պէտք է շահագրգռված լինի այդ հարցով հեռագրական վարչութիւնը։ Վերջին օրերս Պետերբուրգում հաւաքված հեռագրական և երկաթուղային ծառայողների ժողովին առաջարկ է եղել հեռագիրները կրճատելու պայմանական բառարան կազմել և, որ գլխաւորն է, դուրս գցել ѳ, ъ եւ ѣ տառերը հեռագիրներից։

—

Պետերբուրգից հեռագրում են „Приаз Кр.“ լրագրին, որ ներկայ մայիսի 19-ին յանկարծակի վախճանվեց հայր Իօհան Սերգիեվը, որը յայտնի է Կրօնշտադկեց մականունով։

—

Ռուսաստանի առևտրական ընդհանուր կրիզիսը զօրեղ կերպով ազդել է և Կրեմենչուգի վրա, ինչպէս ասում է "Южн. Росс." լրագիրը։ Բոլոր նոտարների մօտ լցված են բողոքի տրվող մուրհակներ։ Ամեն օր անդադար լըսվում են այս ու այն ֆիրմայի սնանկանալու լուրերը։ Կրեդիտային ընկերութիւնները մուրհակների զեղջելը հասցրել են ամենաքիչ չափի։ Առևտուրը բոլորովին կանգ է առել։ Բացի հեռաւոր Արևելք գնալու համար պատրաստութիւններ տեսնող զինուորականներից՝ վաճառատներում ուրիշ յաճախորդներ շատ հազիւ են երևում։ Առևտրի բացակայութեան մասին գանգատվում են ոչ միայն կտորներ և այլ իրեր վաճառողները, այլ և մրգավաճառները, ծխախոտ և ուրիշ կենսական ամենաանհրաժեշտ պիտոյքներ ծախողները։

—

„Русск. Лис.“ լրագիրը լսել է, որ ֆինանսների մինիստրութեան գործարանների վերահսկողութեան իրաւունքն այսուհետև վերջնականապէս դրվում է ներքին գործերի մինիստրութեան վերահսկողութեան տակ։ Այժմ էլ այդ վերահսկողութեան պաշտօնն էապէս ներքին գործերի մինիստրութեան ձեռքին է, Թէև անունով համարվում է ֆինանսների մինիստրութեան պաշտօն։ Նոյն վիճակին է ենթարկվելու և բանուորական խնամակալութիւնների կամ արտելների գործը. դրանք էլ անցնելու են ֆինանսների մինիստրութիւնից ներքին գործերի մինիստրութեանը։

—

„Народное Хоз.“ ամսագրի խմբագիր պրօֆեսօր Լ. Վ. Խօդսկուն Թոյլատրված է Պետերբուրգում հրատարակել՝ առանց նախնական ցենզուրիայի՝ մի ամենօրեայ հասարակական, քաղաքական, գրական և տնտեսական լրագիր—„Наша Жизнь“ անունով։

—

ՆԵՐՔԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի անողորմ բնութիւնը կարծես որոշել է խիստ կերպով պատժել մեր խեղճ գիւղացուն, հարուածելով նրա տնտեսութեանը ամեն կողմից։ Արիւն-քրտինքով բուսեցրած արտերը մորեխն է ուտում—ոչնչացնում, իսկ դաժան ձմեռը ցրտահար է անում այգետէրերի խաղողի վազերը, ծառապտուղներից շատերը։ Այս ձմեռվայ խիստ ցրտերից ազատվեցին շատ քիչ այգիներ և այն էլ նրանք, որոնք պաշտպանված են եղել քամուց, շնորհիւ իրանց փոս ընկած դիրքերի։ Այժմ գիւղացիներից շատերի միակ յոյսը կազմում է բօժոժը, որից մեծ եկամուտներ է սպասվում, եթէ միայն ամեն ինչ կլանող մորեխը Թթենու ծառերին ևս չը վնասէ (բայց շատ հաւանական է Թւում, որ Թթենին էլ վնասվի)։ Այդ բոլորի հետ զուգընթացաբար մատաղը իր քայքայիչ ազդեցութիւնն է ուժեղացնում. միմիայն Ներքին-Ագուլիսը մինչև այժմ այդ նպատակով ծախսել է 120 րուբլի։ Շատ ծանր է այս տարի մեր գիւղացու առանց այն էլ աննախանձելի վիճակը»։

—

ՂԱԶԱԽԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր ստացվեց հեռագիր Գանձակի գաւառից՝ Թէ գաւառապետ պ. Արնօլդը և ժամանակաւոր պրիստաւի պաշտօնակատար պ. Մեսրոպ Սարատիկեանը շրջապատել են ստրաժնիկներով Դալի-Ալի յայտնի աւազակապետի խումբը և երկար հրացանաձգութիւնից յետոյ սպանել են մէկ աւազակի և երկուսին էլ ծանր վիրաւորել, որոնք մէկ օրից յետոյ մեռել են, սպանված են և վեց ձի։ Աւազակներին սպանողն եղել է պ. Մեսրոպի եղբայր Արամը, որը յայտնի է որպէս լաւ հրացանաձիգ և յանդուգն երիտասարդ։ Մօտ երկու ամիս է, որ պ. գաւառապետը հալածում է Դալի-Ալիի խմբին, բայց չէ աջողվում նրան բռնել կամ սպանել։ Գիւղացիները մեծ ծառայութիւն մատուցած կը լինեն պ. գաւառապետին, եթէ աւազակների տեղը ցոյց տան։ Ինչպէս ասում են, խումբը բաղկացած է 20-ից աւելի աւազակներից, որոնք փախած են տաժանակիր աշխատանքից։ Մեր գաւառի Թուրքերին արդէն իրաւունք է տրված քոչել դէպի սարերը. քոչը սկսվել է, բայց անձրևը մեծ նեղութիւն է տալիս։»

—

Գանձակի գաւառի ՄԱՐԱՂԱ գիւղից մեզ գրում են. «Այս տարի ձմեռը շատ լաւ անցաւ։ Մեր ժողովուրդը շատ առատ բերքի էր սպասում, սակայն այժմ ամեն տեղ լաց ու կոծ է։ Անցեալ տարի կարկուտը բոլորը փչացրեց, իսկ այս տարի մորեխն է, որ մեծ քանակութեամբ լցվել է դաշտերը։ Թէ մեր և Թէ մօտիկ գիւղացիները ամբողջ մի ամիս է փոսեր քանդելով, լցնում են մէջը մորեխ անհագին քանակութեամբ ու հողով ծածկում։ Այժմս այդ էլ չեն կարողանում, որովհետև նրանց Թիւը արդէն մեծացել է ու Թռչում են։ Շատ վատ վիճակի մէջ է այժմս ժողովուրդը»։

—

Գառնի-Բասարի ՋԻԳԴԱՄԼՈՒ գիւղից մեզ գրում են. «Շնորհիւ ամենօրեայ տեղացող անձրևների և եղանակի ցրտութեան, ցանքերը մինչև հիմա կանօնաւորապէս դեռ չեն աճել։ Խոնաւ և սառը հողի մէջ եղած սերմը կամ փտում է, և կամ կանաչում է նուազ, որից դեղնում և կպչում է գետնին։ Բամբակի կանօնաւոր աճեցողութիւնը պահանջում է համեմատաբար տաք կլիմայ, իսկ եթէ եղանակի ցրտութիւնը այսպէս շարունակվի, այն ժամանակ բամբակի սերմը դանդաղ աճելով, կարող է պատահել, որ սառայ ընկնի և ժամանակի՝ աշնանը բամբակի ղօզաները չը բացվեն, կամ շատ քիչ բացվեն, որից անհագին վնասներ կառաջանայ բամբակի մշակութեամբ պարապողների համար։ Օրը երկու, երեք անգամ տեղացող անձրևը, Թէև պտղածառերի Թշնամի Թրթուրի բազմանալու առաջն առնում է, բայց հացահատիկների արտերի «ժանգ» հիւանդութիւն կարող է առաջացնել։ Թէև, բացի դեղձերից, ծառապտուղները միջակ են, բայց այգիների խաղողը անցեալ տարվայ համեմատութեամբ քիչ է։ Անցեալ տարի ամեն մի մատի վրա երկու, կամ երեք խաղողի ողկոյզ կար, նրանց տեղը, այս տարի մէկը, կամ ամենևին չը կայ։ Այս բոլորը կարելի էր երկրագործի, համար մի սովորական տարի համարել, եթէ վերջին օրերս մեր գիւղացիներին չը հասնէր այն հարուածը, որը հասցրեց Ազատ գետը։ Մայիսի 6-ին Ազատ գետը այնքան կատաղի վարարեց, որ սարերին հոսանքից մինչև խառնարանը մօտ երկու վերստ, փոխեց իր ընթացքը, հոսելով երկրագործի արիւն-քրտինքով մշակած հողերի միջով։ Ներկայումս մեր գիւղի հանդերի այն մասը, որը կոչվում է «ցած», ողբալի տեսարան է ներկայացնում։ Ընդարձակ մշակած դաշտերի մեծ մասը, հազար տեսակ նեղութիւններով, զըրկանքներով տնկած հասցրած այգիները ամբողջովին ջրի տակ են։ Հացահատիկների արտերը, որոնք արշինաչափ բարձրացել և երկրագործի կիսաքաղցած ընտանիքի մօտաւոր ապագայի, կուշտ հաց ուտելու աղօտ յոյս էին ներշնչում, յանկարծ, ինչպէս գիւղացու ամեն յոյս, այդ յոյսն էլ չքացաւ... Ազատ գետը եկաւ սրբեց, ամեն ինչ տարաւ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏ. ՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Բալտիական եսկադրայի ակնկալութեան առիթով։ Թէ արդեօ՞ք ռուսաց բալտիական էսկադրան շուտով ճանապարհ կընկնի և կը հասնի Պորտ-Արտուրի նաւատորմի օգնութեան, այդ հարցով սաստիկ հետաքրքրվում է, ի հարկէ, ամբողջ Ճապօնիան։ Տօկիօի լրագիրները աշխատում են առաջուց հանգստացնել հասարակական կարծիքը և ներշնչել նրան, Թէ այդ կողմից Ճապօնիային որ և է վտանգ չէ սպառնում։ «Evening Standard» Թերթի Թղթակիցը առաջ է բերում ճապօնական լրագիրների հետևեալ դատողութիւնները. «Ճապօնացիներս չենք հաւատում, որ այս ամառվայ ընթացքում ռուսները կարողանան ուղարկել երկրորդ էսկադրան։ Ընդունելով նոյն իսկ, որ շինվող նաւերը պատրաստ կը լինեն ժամանակին—իսկ այդ մասին մենք կասկածում ենք—հարցնում ենք, ի՞նչպէս կը լուծվի ռուսաց էսկադրային ածուխ հայթայթելու հարցը այն ժամանակամիջոցում, երբ նա կանցնէ չէզոք ջրերով։ Ի՞նչ կերպով ռուսները կը վերցնեն իրանց հետ այնքան ածուխ, որ բաւականանայ իրանց նաւատորմի համար։ Բացի դրանից չը պէտք է մոռանալ, որ նոյն իսկ Անգլիան չէ կարողացել մինչև այսօր լուծել այն հարցը, Թէ ինչպէս պէտք է լրացնել նաւերի պաշարը բաց ծովի վրա։ Եւ այն, ինչ որ Անգլիան չէ կարողացել լուծել, Ռուսաստանը կարող է իրագործել։»

Ճապօնական մի այլ լրագիր, «Ջիջի», կարծում է, որ Ռուսաստանի բոլոր պատրաստութիւնները՝ մի երկրորդ էսկադրա ուղարկել Հեռաւոր-Արևելք՝ ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ մի բիրժային մանեօվր՝ ռուսական ֆօնդերը բարձրացնելու նպատակով։ (Новости)

Քրիստոնէական Ճապօնիան անհնարին է։ Մենք հաղորդեցինք անցեալները մի ուշագրաւ լուր, քաղելով եւրօպական լրագիրներից, Թէ միկադօն մտադիր է Ճապօնիայի պետական կրօն հրատարակել քրիստոնէութիւնը, որպէս զի բոլորովին մօտենայ եւրօպական քաղաքակիրթ պետութիւններին։ Այդ լուրը դրակա-

նալէս ներքում է այժմ Վիեննայի եապօնական դեսպանը: Նա ասում է, որ դա ուղղակի անհնարին բան է, որովհետև եապօնական սահմանադրութիւնը ամենևին չէ ընդունում պետական կրօն և մինչ այն հիմքերից, որոնց վրա նա հիմնուած է, կառավարութիւնը անկախ է կրօնի պետութիւնից: Հետևաբար, այդպիսի պետական կազմութեան օրէնքների համաձայն, կրօնական-դաստիարակչական գործը բոլորովին անկախ է կառավարութեան ազդեցութիւնից կրօնական տեսակէտից: Դրա համաձայն, կրօնի ուսուցումը դպրոցական ծրագրների առարկաների թւում չը կայ, իսկ նրա տեղ ասւանում են միայն բարոյագիտութեան դասեր, յենվելով կրօնների հոգեկան ընդհանրութիւնների և աշխարհի իմաստասէրների ուսման վրա: (Новости)

Վլադիվոստոկի էսկադրայի ապագայ գործունէութիւնը: «Daily Express» լրագրի Թղթակիցը մի քանի տեղեկութիւններ է հաղորդում Վլադիվոստոկի էսկադրայի ապագայ գործունէութիւնների մասին, որ իբր թէ բաւել է ամառնային ապրիլից: Վլադիվոստոկը պէտք է դարձնել ռուսաց նաւատորմի նոր գործողութիւնների յենակէտ: Ծովակալ Սկրիդլովը իբր թէ պատուէր է ստացել վերակազմել այդտեղի ռազմական ոյժերը: Բացի 10-հազարանոց կամաւորայից և կրեյսերներից խմբի նաւերից, նա ստացել է մի նոր սպանային նաւատորմ, որի նաւերը պէտք է բերվեն երկաթուղիով Վլադիվոստոկ մաս-մաս արած: Այս ծրագիրը նրա մէջ է կայանում, որ մի շարք յարձակումներ գործեն եապօնայի ափերի վրա, և դրանով ստիպեն եապօնիային իր ոյժերի մի մասը հանել Նեպինի ծովից: (Рус. Вѣд.)

Ձինչժոուի ճակատամարտի նշանակութիւնը: Եապօնական թղթերը հաշւում են, որ այդ ճակատամարտում ռուսները կորցրել են սպանված և վիրաւորված 2000 մարդ: Մի զինւորական յայտնի լրագիր ասում է. «Թէև չէ կարելի ժխտել, որ եապօնացիներին աջողվել է գրաւել կարևոր պաշտպանական գիծը Պորտ-Արթուրի առաջ շնորհիւ իրանց քանակական գերազանցութեան ու անձնուրաց քաջութեան, բայց թէև դրա առաջուց պարզ էր, որ ռուսները չեն կարող պահել այդ առաջաւոր դիրքը, չէ կարելի սակայն չասել, որ եապօնացիների տարած յաղթութիւնը իրանց առաջխաղական շարժման մէջ Պորտ-Արթուրի դէմ, նրանց շատ թանգ նստեց: Վերջապէս, պէտք է նկատել, որ պատերազմի ելքը առհասարակ կախված չէ Պորտ-Արթուրից»: Մի ուրիշ պատերազմական գործին գիտակ անձն ասում է, թէ այդ ճակատամարտը կատարեալ հակասութիւն է ներկայացնում Եալու գետի վրա եղած ճակատամարտին: Մինչ այդտեղ արիւնհեղութիւնը բոլորովին աննպատակ էր, այստեղ, ընդհակառակը, դիմադրութիւնը անհրաժեշտ էր: (T. A.):

Նոյն ճակատամարտի մասին «Times» լրագիրը ասում է, որ ինքն իրան այդ կէտը շահ չէ ներկայացնում ռուսների համար, որովհետև նա չէ մտնում նրանց պաշտպանողական գծի մէջ, որ սկսվում է պարանոցից աւելի դէպի հարաւ: Ցզինչժոուի կռւի հետևանքի մասին լուրերը ցոյց են տալիս միայն այն, որ եապօնացիները ամրացրել են իրանց դրութիւնը Լեաօդունում, պարանոցից դէպի հիւսիս: Այժմ միայն վերջանում են նախապատրաստական գործողութիւնները և կը սկսվեն վճռական գործողութիւնները Կվանտունի դէմ: Լեաօեանի շրջականերում գտնվող ռուսաց զօրքերի մէջ կատարեալ անդորրութիւն է տիրում: Դրութիւնը առհասարակ սաստիկ փոխվել է ի նպաստ ռուսների: (T. A.):

Մինիստր-նախագահ Կացուրայի ճառը: «Standard» լրագրին հաղորդում են Տօկիօից, որ եապօնական մինիստր-նախագահ Կացուրան մի խօսակցութիւն է ունեցել մի յայտնի միսիօնէրի հետ և ասել է. «Շատ ցաւում եմ, որ փորձեր են լինում զինաւորել Եապօնիայի դէմ արևմտեան-եւրոպական ազգերին, լուրեր տարածելով «դեղին վտանգի» մասին: Ոչ մի «դեղին վտանգ» չը կայ. Եապօնիան ձգտում է պրօգրէսի և կրօնական ազատութեան: Միկադօի կարծիքով, Եապօնիան, ընդունելով արևմտեան եւրոպական քաղաքակրթութիւնը, կապվել է իր շահերով եւրոպական ազգերի հետ: Արդեօ՞ք Եապօնիային վիճակված է լինել արևելքի առաջնորդ, այդ դեռ յայտնի չէ, բայց եթէ նրան վիճակվի ընդունել այդպիսի պատասխանատու դեր, կարելի է վստահ լինել, որ նա յետ չի գնայ և կը ձգտի համոզմունքի միջոցով հասցնել Արևելքը այն վիճակին, որին ինքն է հասել: (Рус. Вѣд.):

Տօկիօի ուսուցիչների ժողովը: «Standard» լրագիրը հաղորդում է, որ Տօկիօի համալսարանում կայացաւ զանազան դպրոցների ուսուցիչների համագումարը, որ հետևեալ որոշումն բուէարկեց. ժողովը շնորհակալութիւն է յայտնում Միացեալ-Նահանգներին նրա համար, որ այդ երկիրը բացեց ճանապարհ Եապօնիայի առաջ դէպի նոր կեանք և նոր քաղաքակրթութիւն: Ժողովը շնորհակալութիւն է յայտնում և ամերիկական ազգին նրա մշտական բարեկամութեան և համակրութեան համար, որ տևում է արդէն 50 տարուց ի վեր: Վերջապէս ժողովը յայտնում է, որ Եապօնիան պատերազմ է մղում ոչ թէ նուաճողական նպատակներով, այլ, ընդհակառակը, խաղաղութիւն հաստատելու նպատակով Հեռաւոր Արևելքում ի նպաստ պրօգրէսի և լուսաւորութեան:

Մարկիզ Իտօն, որ ներկայ էր ժողովին, հաւանութիւն տուեց այդ որոշման, բայց մի և նոյն ժամանակ զգուշացրեց եապօնացիներին՝ ի չարը գործ չը դնել ամերիկացիների համակրութիւնը, որովհետև Միացեալ-Նահանգները, լինելով չէզոք պետութիւն, պէտք է պատասխանատւութիւն կրէ: Ապա Իտօն մեծ գովասանքով խօսեց չէզոք պետութիւնների անաչառութեան մասին և կոչումն արեց իր հայրենակիցներին բոլոր ոյժերով ձգտել պահպանելու քաղաքակիրթ աշխարհի համակրութիւնները: Նա վերջացրեց իր ճառը յորդորելով կռւել մինչև վերջը, չը մտածելով այն մասին, թէ պատերազմը յաղթութեամբ կը վերջանայ, թէ պարտութեամբ, որովհետև եապօնական ազգի ամբողջ ապագան կախված է պատերազմի ելքից: (Н. Вр.):

«Daily Mail» լրագրի Թղթակիցը հաղորդում է, որ Լեաօդունեան թերակղզու վրա ափ իջած երկրորդ եապօնական զօրքի կազմի մէջ մտնում են՝ 1-ին, 3-դ և 4-դ դիվիզիաները, որ իբր թէ այդ զօրքը շատ կարճ ժամանակից յետոյ կը զօրեղանայ էլի 5-դ և 11-դ դիվիզիաներով: Եթէ այդ ճիշդ է, այն ժամանակ Պորտ-Արթուրի դէմ եապօնացիները կենտրօնացնում են ոչ պակաս 75 հազար մարդ: Ուրիշ տեղեկութիւնների համեմատ, երկրորդ եապօնական զօրքի կազմի մէջ մտնում են միայն երեք դիվիզիաներ՝ 1-ին, 5-դ և 7-դ: (Рус. Вѣд.)

«Daily Exresse» լրագրին Չիֆուից հեռագրում են, որ չինական դժօնկները, որոնք փոքր ի շատէ հաղորդակցութիւն են պահպանում Դալնիի և Պորտ-Արթուրի հետ, տեղեկութիւն բերեցին, որ Պորտ-Արթուրում ամբողջ արական ազգաբնակութիւնը զինաւորվում է: Ինչ վերաբերում է կանանց և երեխաներին, որոնք առաջուց չեն դուրս եկել քաղաքից, նրանց համար պատրաստված են ապահով բնակարաններ ամրութիւնների գծերի տակ փորած հիւղերում: Քաղաքի սահմանից դուրս գտնվող բոլոր բարձրութիւնները գրաւված են զօրքերով: (Рус. Вѣд.):

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Frank. Zeitung» լրագրի Թղթակիցը Կ. Պօլսից հաղորդում է, որ ֆրանսիական և անգլիական հիւպատոսները արդէն գտնվում են Մուշում: Նրանք սպասում են ռուսաց նորընտիր հիւպատոս պ. Շիրկովին, որպէս զի միասին գնան հայերի ապստամբութեան վայրը:

—Հայաստանից եկող լուրերը յուզիչ են: «Humanité» լրագիրը տեղեկութիւն է ստացել Կ. Պօլսից, որ Թիւրքաց կանոնաւոր զօրքերը և քիւրդերը պատրաստվում են սկսել կոտորածը: Քիւրդ պետերը հրաման են ստացել Կ. Պօլսից չը յապաղել և նրանց տրված է նաև դրամական նշանաւոր նպաստ: Սասունի ժողովուրդը հաւաքվել է Գելիէգուզան գիւղում և մեծ վտանգի մէջ է գտնվում: Կենտրօնական կօմիտէտը դիմել է չորս մեծ պետութիւնների արտաքին գործերի մինիստրներին, խնդրելով անմիջապէս միջամտել: «Times»-ին հեռագրում են Կ. Պօլսից, որ Թիւրքերը գրաւել են դարձեալ մի գիւղ և կորցրել են 25 հոգի: Անդրանիկ, որի բանակատեղի մասին վերջին ժամանակներս ոչինչ յայտնի չէր, յայտնվել է մեծ խմբով Թիւրք զօրքերի ետևում, Մուշի դաշտի վրա: Ապրիլի 12-ին կռւի ժամանակ սպանված հայ պետ Հրայրի մարմինը (նրա անունը նաև «Դժոխք» է) թաղվեց Գելիէգուզանում մեծ շուքով: Հրայրը 15 տարի կռւեց Թիւրքերի դէմ Սասունի սարերում և մեծ հեղինակութիւն էր վայելում ապստամբների մէջ: Նա 40 տարեկան էր: (Рус. Вѣд.)

—«Athenai» թերթը տպել է բնագիրը այն աղերսանքի, որ մատուցել են Գէօրգի իշխանին, Կրետէի ընդհանուր-նահանգապետին, կրետացի ականաւորները: Աղերսագիրը ցոյց է տալիս, որ Կրետէում տիրող ներկայ ռէժիմը հակասահմանադրական բնաւորութիւն ունի, յայտնելով, որ կառավարութիւնը բոլորովին մոռացել է սահմանադրութեան մի քանի կարևոր սկզբունքները, որ մամուլի ազատութիւն այդտեղ չը կայ, որ կենտրօնական իշխանութիւնը միջամտում է տեղական ինքնավարութեան մէջ, որ չը կայ պատասխանատու կառավարութիւն, ինչպէս պահանջում է սահմանադրութիւնը: Ներկայ ռէժիմը աւելի սրեց, քան հանգստացրեց յարաբերութիւնները:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

22 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ Սախարովի հեռագիրը գլխաւոր շտաբին մայիսի 21-ից. «Մայիսի 18-ին Ֆէնշույլին լեռնանցքում, կէս ճանապարհի վրա Ցզեանչանի և Սայմացզիի միջև, անդրբայկալեան կօզակները կռիւ ունեցան եապօնացիների հետ, որոնք զօրեղ դիրք էին գրաւել բարձրութիւնների վրա: Կօզակները խառցրած կազմով, զօրեղ և փնջաթափ կրակի տակ, յարձակում գործեցին հակառակորդի վրա և ստիպեցին նրան մաքրել դիրքը: Մեր կորուստներն են. սպանված են վեց կօզակ, վիրաւորված են փոխ-գնդապետ Զաբօտկին, բժիշկը և 22 կօզակներ:»

ԽԱՐԿՕՎ: Բժշկական ֆակուլտէտում աւարտվեցին քննութիւնները: Աւարտեցին իրանց ուսումը 143 բժիշկներ. նրանց մի մասը գընում է պատերազմական բեմը:

ՉԵՐՆԻԳՕՎ: Փոխ-նահանգապետ Րօդիօնօվ կազմակերպեց բնակիչների կողմից նուիրած գրքերի և լրագիրների ժողովարարութիւն հիւանդների և վիրաւորեալների ընթերցանութեան համար հիւանդանոցներում պատերազմական բեմի վրա: Հասարակութիւնը բուռն համակրութեամբ վերաբերվեց և առատութեամբ գրքեր է նուիրում:

ՍԷՈՒԼ: («Րէյտ. գործ.»): Գենզանի եապօնական հիւպատոսը հաղորդում է, որ 241 ռուսներ ժամանեցին Խանխին: Լուր է պտըտում, որ 300 ռուսներ գնում են Պէնիան: Առաւօտեան տեղի ունեցաւ կռիւ 20 մարդուց բաղկացած զօրաբաժնի և եապօնացիների միջև 12 մղոն դէպի հիւսիս Գէնզանից: Կօզակները թակարդի մէջ ընկան և կորցնելով վեց հոգի սպանվածներ, յետ քաշվեցին դէպի Խանխին: Մաքսային կօմիսարը Գէնզանում հեռագրում է, որ ռուսների յարձակումը Գէնզանի վրա տեղի կունենայ ամենակարճ ժամանակամիջոցում: Պատրաստութիւններ են տեսնված կանանց և երեխաներին քաղաքից 20 մղոն հեռաւորութեամբ լեռներում եղած վանքն ուղարկելու համար:

Կ. ՊՕԼԻՍ: Զօրքերը որոնում են ապստամբների պարագլուխ Անդրանիկին: Նա ըստ երևոյթին թագնված է Մուշի շրջանում: Հայոց պատրիարքը միջնորդեց Բ. Դրան առաջ, որ վերջինս նպաստ հասցնէ այն փախստականներին, որոնք ազատվել և եկել են Մուշ: Նրանց կարիքը շատ մեծ է: Այդ օգնութիւնը խոստացված է:

ԼՈՆԴՕՆ: Գնդապետ Եօնգխէզբանդ ուլտիմատում ուղարկեց տիբէտեան գեներալին Պեանցզէ՝ պահանջելով այդ ուլտիմատումն ուղարկել Լխասսա: Գեներալը վերադարձրեց բրիտանական ուլտիմատումը արհամարհական պատասխանով:

23 մայիսի

ԿՐԷՄԵՆՉՈՒԳ: Թագաւոր Կայսրը Կրէմենչուգի այցելութեան առիթով Ամենաողորմածաբար շնորհեց երկու հազար րուբլի տեղական չքաւոր բնակիչներին բաժանելու համար:

ՐԵԱԶԱՆ: Մայիսի 22-ին Րեազան այցելեց Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրօվիչ և դիմաւորվեց նահանգապետի, վարչական անձինքների և քաղաքի ներկայացուցիչների կողմից, որոնք մատուցին աղ ու հաց: Մեծ Իշխանը շնորհակալութիւն յայտնեց քաղաքային հասարակութեանը զօրքին սրտագին կերպով վերաբերվելու համար:

ԽԱՐԲԻՆ, 27 մայիսի. (Սեփ. Թղթ.): Օրհնվեց Թիավար նաւ—հիւանդանոցը՝ հիւանդներին և վիրաւորներին Խաբարօվսկ ու Բլագօվէշչենսկ փոխադրելու համար: Սարգ ու կարգը և յարմարութիւնները գեղեցիկ են: Աւարտված է Մօսկվայի պնուականութեան բարաքը: Այս օրերս տեղի կունենայ նրա բացումը: Զօրքերի հրամանատարի և երկաթուղու վարչութեան ձեռք առած եռանդուն միջոցներից յետոյ քաղաքի սանիտարական դրութիւնը կատարելապէս բաւարար է. աւելի դժուար է անվարակիչ դարձնել չինական գիւղերը, որի վրա շատ ուշադրութիւն է դարձված: Կանանց խումբը շատ բան է ուղարկում վիրաւորների և զինուորական հիւանդանոցների կարիքների համար: Եղանակը լաւ է:

ՏԱՄԲՕՎ: Նահանգապետի նախագահութեամբ բացվում է նահանգական խորհրդակցութիւն գիւղացիներին վերաբերեալ կանօնադրութիւնը վերաքննելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ: Մայիսի 22-ին ստորագրվեց Բրիւսսէլում գերմանօ-բէլգիական առևտրական դաշնագիրը:

ԱՄՍՏԷՐԴԱՄ: Բատավիայից հաղորդում են, որ նիդէրլանդեան զօրքերը տիրեցին Տամպենգ ամրացրած գիւղը Սումատրայի հիւսիսային մասում, որի ժամանակ հօլանդացիներից սպանվեց մէկ օֆիցէր և վիրաւորվեցին երկու օֆիցէր և 30 զինուորներ: Տեղացիները կորցրին 176 սպանվածներ:

23 մայիսի

ՆԻԿՕԼԱԵՎ: Ազգաբնակութիւնը և գործարանային հազարաւոր բանուորները ահագին ցոյցերով ճանապարհ գցեցին Պետերբուրգ գնացող քաղաքապետ կօնտր-ծովապետ Էնկվիստին, որ նշանակված է երկրորդ խաղաղօվկիանական էսկադրայի ֆլագման: Ազգաբնակութիւնները պատւեցին սիրեցեալ ծովապետին, որը իր ուղևորութիւնը անմոռաց դարձրեց քաղաքային ջրանցքի հիմքը գցելով: Քաղաքը յաւերժացրեց ծովապետի անունը ստիպէնդիաներ հաստատելով դպրոցներում:

ՍԱՄԱՐԱ: Պատերազմական բեմը գնաց Կարմիր խաչի տեղական կօմիտէտի սանիտարական խումբը. Նրան ճանապարհ էին դնում նահանգի հրամանատարի ամուսինը, փոխ-նահանգապետը և բազմաթիւ հասարակութիւն:

ՊԵՏՐՕԿՕՎ: Մայիսի 22-ին Պետրօկօվի մօտ իջաւ պրուսական արքայական օդագնաց բատալիօնի օդապարիկը պրուսական երեք օֆիցէրներով: Օդագնացներին ցոյց տրվեց հիւրասիրութիւն և աջակցութիւն:

ՐԵԱԶԱՆ: Մայիսի 23-ին սրբազան Արկադի, նահանգապետի, պաշտօնատար անձանց և ժողովրդի խուռն բազմութեան ներկայութեամբ, հրապարակի վրա ողջերթի մաղթանք կատարեց Հեռաւոր Արևելք գնացողների համար: Զօրամասերն ստացան պատկերներ, իսկ օֆիցէրները և զինուորները—փոքրիկ պատկերներ և խաչեր: Օֆիցէրներին առաջարկվեց նախաճաշ, իսկ զինուորներին հիւրասիրութիւն:

ԻՐԿՈՒՏՍԿ: Իշխան Խիլկօվ վերադարձաւ Մանջուրիայից և անձամբ ղեկավարում է աշխատանքներին շուրջ-բայկալեան երկաթուղու վրա:

ՏՕԿԻՕ: («Վօլֆ. գործ.»): Ծովապետ Տօգօ զեկուցանում է, որ պօրտ-արտուրեան ջրերում երթևեկող «Շիտօզէ» կրէյսէրի հրամանատարից ստացված անթել հեռագրի համեմատ, Լեաօտէշանի գագաթի վրա նկատված են չորս առագաստներ, որոնցից մէկը գործիքներ ունի անթել հեռագրի համար, և պահականոց:

24 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Պաշտօնական տեղեկութիւններ Հեռաւոր Արևելքից մայիսի 23-ին չեն ստացված:

ՄՈՒԿԴԷՆ: Պատերազմական բեմի վրա գործերի դրութեան մէջ փոփոխութիւններ տեղի չունեցան:

ՍԱԼՕՆԻԿԻ: Տեղի ունեցաւ սարսափելի պայթիւն Կ. Պօլսից Սալօնիկ վերադարձող գնացքի մէջ: Ծառայողների վագօնը կտոր կտոր եղաւ: Մէկ ծառայող սպանված է և երկուսը վիրաւորված են: Կարծում են, որ դա յանցաւոր փորձ էր:

ՍՕՖԻԱ: (Դիմադրական շրջաններից): Ի նկատի ունենալով Մակեդօնիայից ստացվող երկիւղալի լուրերը, թէ Օխրիդեան շրջանին անխուսափելի սով է սպառնում, փախստականների պատգամաւորութիւնը, պատմելով մինիստր-նախագահին իրանց թշուառ դրութիւնը, դիմեց խնդրելով օժանդակութիւն տալ: Մինիստրը խոստացաւ ուսումնասիրել հարցը և անել ամենը, ինչ որ հնարաւոր է:—Յունական սինօդը Կ. Պօլսում վճռեց գրաւոր բողոքել այն պնդումների դէմ, որ Բ. Դուռը արել է կուցօվալախներին, որովհետև նրանք խախտում են եկեղեցական կանօնները և կարող են հերձված ծնեցնել:

ՏՕԿԻՕ, 22 մայիսի: («Րէյտէր»): Եապօնական հակա-ականաւը երևան հանեց և օդը թռցրեց ռուսական ստորջրեայ ականը Սանշանդօի մօտ: Եապօնացիները աշխատեցնում են ջրսոյզներին ստորջրեայ ականները ոչնչացնելու համար Տալիէնվանի շրջականերում: Ստացված են այն կռիւների մանրամասնութիւնները, որոնք տեղի են ունեցել մայիսի 17-ին Պուլանդեանից դէպի հիւսիս: Խուզարկութիւն կատարող եապօնական հեծելազօրքը իմացաւ, որ կազակները գրաւել են Տէլիսու.

հետևակից և հեծելազօրքից բաղկացած եապօնական զօրաբաժինները շարժվեցին դէպի Տէլիսու և սկսեցին հալածել ռուսական զօրաբաժինը, որ բաղկացած էր երեք էսկադրօններից։ Խուանդզեատունի մօտ ռուսներին մօտեցան երկու ուրիշ էսկադրօն։ Լունգվանգ-մեայօի մօտ ռուսների հետ միացան էլի հետևակ զօրքի հինգ վաշտեր և դաշտային արտիլէրիական բատարէա։ Եապօնացիները վերսկսեցին յարձակումը նրանց դէմ։ Ռուսները յետ քաշվեցին դէպի Տէլիսու։ Նոյն օրվայ գիշերը տեղի ունեցաւ ընդհարում ռուս և եապօնական հեծելազօրքերի միջև։

ՉԻՖՈՒ։ («Րէյտէր»)։ Եապօնական զօրքի կանգնելու գիծը տարածվում է այժմ արևմուտքից դէպի արևելք Խուանլեանվէից մինչև Սինցզաիզի, 12 մղոն հեռաւորութեամբ Պորտ-Արտուրից։ Առաջապահ պահակախմբերը գտնվում են 4 մղոն հեռաւորութեամբ։ Ապացոյցներ կան, որ ռուսաց նաւատորմը Պորտ-Արտուրում փորձ կանի դուրս գալ ծովը և յարձակում գործել եապօնական նաւատորմի վրայ այն ժամանակ, երբ ցամաքից բերդի վրա եապօնացիները յարձակում գործելիս կը լինեն։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտէր)։ Ֆրանսիական իշխանութիւնները Մարկօնիի անթել հեռագրի կայարան սարքեցին Ցինվանդաօում, որը դաշնագրային նաւահանգիստն է Լեաօդունեան ծոցի ափի վրա։ Եապօնացիները զբաղված են հէրր ծովածոցում ջրասոյզ եղած «Միակօ» ականային կրէյսէրը բարձրացնելու աշխատանքներով։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
ՉԻԳՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներական և վիրաբուժութիւն։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.
Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Պ. ՊԱՐԼԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. Սօլօզօվ ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՈՎ—5—6 ժ. վիրաբուժ. մորթու և վեներական հ.
Գ. Օ. ԼԵՎԻ—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), ներքին և վեներական հ.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՃԵՐԲԻՆԻՆԱ—7—7½ ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—7½—8 ժ.
Վճարը 50 կ. շքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ—տանր. ծաղկահատ և բժշկական ձեռնածութ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։
Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ.

Լոյս տեսաւ
ՊԵՐՃ ՊՌՕՇԵԱՆՑԻ
ՀԱՑԻ ԽՆԴԻՐ
վէպը, երկրորդ տպագր., գինն է 1 ր. 50 կ.
Ճանապարհածախսով 1 ր. 70 կ.
ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐ
վէպը, երրորդ տպագր., գինն է 1 ր. 20 կ.
Ճանապարհածախսով 1 ր. 45 կ.
Տպագրվում են՝ Պռօշեանի «Շահէն» և Տ. Եժի «Լուսադէմին».
Դիմել՝ Баку. Книжн. маг. С. Д. Арутюнова. (ա. օ) 20—25

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի։ 72—100

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Ամառվայ ընթացքում սկսած յունիսի մէկից ընդունում է Ալէքսանդրօպօլում մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու, վեներական և վիրաբուժական ախտ ունեցող հիւանդներին. Պուշկինսկի փողոց (Пушкинская ул. № 59) սեփական տուն, № 59. 2. չ.

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
որ գտնվում է ՌՕՍՏՕՎ քաղաքում
հիւանդներին ընդունում է 11—1 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ռ. կ. ե. հ.) 16—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
(Ներքին և ներվային հիւանդութիւններ)
Ընդունում է հիւանդներին Կովկասեան հանքային ջրերում—Պեատիգօրսկում. Верхній бульваръ, № 14. д. Кн. Гирей. (կ. ե. հ.) 2—20

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց
ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռենտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(շ. ե. հ. չ.) 38—105

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
ՄԻՆԱՍ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Նախընթաց տարիների նման մայիսի 10-ից կընդունէ հիւանդներին Կովկասի հանքային ջրերում, Պեաtիգօրսկում, Ելիզավետինսկի փողոցում (ռուսաց Սօբօրի դիմաց) տ. Արխիպօվի։ մ. 16,18,21,23,25,27,29,30, յ. 2,4,6,13 5—12

Թէհրանի «ՓԱՐՈՍ» ակցիօներական ընկերութիւնը պէտք ունի իր տպարանի համար
ՄԻ ՀՄՈՒՏ ԳՐԱՇԱՐԻ
ՄԻ ՎԱՐՊԵՏ ՃԱԶՄԱՐԱՐԻ
և ՄԻ ՏՊԱԳՐԻՉԻ (նակլադչիկ)։
Կը տրվի ճանապարհածախս։ Ձեռնտու պայմաններ։ Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով և առաջարկել իրանց պայմանները.
Administration de l'Jmpprimerie «Pharos», Téhéran. կ. ե. հ. շ. 2—10

Լոյս է տեսել և ծախվում է «Գուտտէնբէրգի» գրախանութում
Անտօն Մայիլեանի
„ՏԽՈՒՐ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐ"
Գինն է 5 կոպ. 2—2

ԵՍ, ԱՆՆԱ ՉԻԼԼԵԱԳ

աճեցրի իմ արտասովոր երկար մազերս (185 սանտիմէտր երկար.), որոնք յիշեցնում են Լօրէլէյի մազերը. —շնորհիւ իմ հնարած պօմադայի 14 ամսեայ գործածութեան։ Այս պօմադըն ճանաչված է իբրև լաւ միջոց մազերի թափվելու դէմ, որ և մի և նոյն ժամանակ նպաստում է մազեր ունենալուն և նրա արմատները ամրանալուն. շնորհիւ այս պօմադայի աղամարդկանց մօրուքը ստանում է երկարութիւն, նոյնպէս բնական փայլ գլխի մազերի և մօրուքի վրա (մինչև անգամ պօմադայի կարճ ժամանակվայ գործածելուց յետոյ). միաժամանակ այս պօմադան պահպանում է մազերը վաղաժամ սպիտակելուց մինչև անգամ ծերութեան հասակում։

Սրուակի գինը 3, 5 և 8 րուբլի։

Հասանելիք գումարը ստանալուց յետոյ ամեն օր պօստով ուղարկվում են աշխարհի ամեն կողմերը հէնց փաբրիկայից, ուր որ ուղարկվելու են պատուէրները։

ANNA CSILLAG
WIEN 1. Graben 14.

Գլխաւոր պահեստը Թիֆլիսում, Բագւում և Բաթումում դեղավաճառային Կովկասեան Առևտրական ընկերութեան գլխաւոր պահեստներում.
19—26

Թիֆլիսի նահանգական ազնուականութեան պարագլուխը խնդրում է նահանգի ազնուականութիւնից շնորհ բերել ազնուականութեան Արտակարգ Նահանգական Ժողովին, որ տեղի է ունենալու յետագայ յունիսի 12-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին իշխան Կօրսուլօվի շէնքի մէջ (Նախկին Արշակունի, Գրիբօեդօվսկայա փողոց), քննելու և հաստատելու Թիֆլիսի Ազնուականների Հողային Բանկի եկամուտների բաշխման հաշուեկշռի ծրագիրը։
մ. 25, յ. 6, 12. 1—3

Մի անձն, որ երկար ժամանակ վարել է ընկերութիւններում գործավարի և քարտուղարի պաշտօններ, յանձն է առնում վարել այդ պաշտօնները, նոյնպէս և սրբագրիչի պաշտօն թերթերի և գրքերի։ Համաձայն է գնալ այդ պաշտօններով և գաւառները։
Հասցէ՝ Աւճալեան փողոց № 38. բնակարան № 4. Մկրտիչ Պապօվեան, 1—5

ՇՈՒԼԱՎԵՐԻ մասնաւոր բուժարանի համար հարկաւոր է
ԲԺԻՇԿ
Ցանկացողներին խնդրում եմ դիմել ինձ՝
7—8 Տանուտէր Վ. Մեհրաբեան

Լոյս տեսաւ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ
№ 6 գիրքը
«Անգլիայի քաղաքական եւ հասարակական կեանքը»։
Գինն է 15 կօպէկ։

Մամուլի տակ է
№ 5 գիրքը—ԼԷՕԻ «Հայկական Տպագրութիւնը», հատոր առաջին, փոփոխած և լրացրած։
№ 4-ը լինելու է «Հանրագիտականքառարանը»։
Դիմել գրավաճառներին, իսկ մեծ քանակութեան համար հրատարակչին։

ՎՐՋԻՆ
ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ
երկու հատոր
Գինն է 1 ր. 50 կ.
Դիմել Թիֆլիս. Ա. Քալանթարին, կամ «Գուտտէնբէրգ» գրավաճառանոցին։

ՏԻԿԻՆ Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ ՄՐՑԱՆԱԿԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

յայտարարում է ի գիտութիւն բոլոր հայ գրագէտների, որ հանգուցեալ տիկին Մակարեանի կտակի համաձայն հայերէն լեզուով գրված ինքնուրոյն թատերական երկի համար մրցանակ նշանակված է այս տարի 150 րուբլի։

Մրցանակին մասնակցելու պայմաններն են.

1) Գրուածքը պէտք է լինի հայերէն և նոր, դեռ ոչ մի հայկական բեմի վրա չը ներկայացված կամ միայն վերջին սէզօնում մի անգամ խաղացված։
2) Գրուածքը պէտք է ուղարկել Թիֆլիսի Հայոց Դրամատիկական ընկերութեան վարչութեան հասցէով։ (Барятинская, № 4, княгинѣ М. М. Тумановой.
3) Գրուածքը պէտք է ուղարկվի մինչև ներկայ տարվայ օգոստոսի 20-ը. այդ թւից յետոյ հասած պիէսը կը մնայ հետևեալ տարվայ մրցութեան։
4) Գրուածքը կրելու է իր վրա հեղինակի որոշած կեղծ անունը և հետը ունենալու է նոյն կեղծ անունը կրող մի երկրորդ փակ ծրար, որի մէջ պէտք է լինի հեղինակի իսկական անունը և հասցէն։ Երբ գրուածքը դատվի մրցանակի արժանի, այն ժամանակ կը բացվի երկրորդ ծրարը և կիմացվի հեղինակի իսկական անունն ու հասցէն։ Մրցանակի արժանի չը դատված երկերի անունները յանձնաժողովը՝ առանց երկրորդ ծրարը բանալու և հեղինակի իսկական անունը իմանալու, կը յայտարարէ, որ տէրերը բարեհաճեն որ և է ձևով յետ ստանալ։
(ե.) 1—5

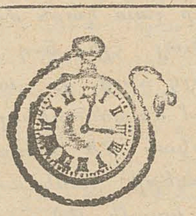

Էժան, Օգտակար եւ Անհրաժեշտ

ամեն մարդու համար, ով ուզում է համոզվել իսկութեան մասին թող գնէ մեր առեւտրական տնից տղամարդու կամ կնոջ (իր ցանկութեամբ) արժէքաւոր իրերի կոմպլեկս, որոնց համար՝ մրցումը խեղդելու և պահեստում եղած անագին քանակութեան ապրանքները հնար եղածին չափ շատ ծախելու համար՝ ստիպված ենք նշանակել էժան վաճառք և առաջարկում ենք սովորական 19 ր. 45 կ. գնի փոխարէն միայն 6 ր. 78 կ., ճանապարհածախսով միասին՝ հետեւեալ 10 արժէքաւոր իրերի համար. 1) Ժամացոյց սեւ ազատագոյն պողպատից—տղամարդու կամ կանանց կամ տղամարդու վերադիր ոսկուց (ճաշակով ոսկեզօծած), ոսկուց չը զանազանվող, լաւ մեխանիզմով, ժինէվի շէնք, ուղիղ բանելու համար 8 տարվայ երաշխաւորութիւն։ 2) Կաշուէ քսակ՝ ժամացոյցը փչացնելուց պահպանելու համար։ 3) Շղթայ—նոր ոսկուց մէջը դատարկ կամ նիկելից, կամ կանանց վիզը գցելու համար։ 4) Բրեօկ «կոմնացոյց» կամ «բինօկլ» պիկանտ տեսարաններով կամ ուրիշը։ 5) Դրամապանակ կաշուէ, մի կտորից՝ 7 բաժանմունքներով, մեքենայական փականքով, պարունակում է կնիք անուն, հայրանուն և ազգանուն կպցնելու համար։ 6) Ածելի ամենալաւ «Solingen» պողպատից կամ գրպանի խնայողական արկղիկ։ 7) «Իմպերիալ» սեղանի ժամացոյց՝ 25 պատկերով կամ գրպանի էլէկտրական ֆօնար կամ կաշուէ պօրտ-սիգար կամ կանացի պայուսակ գօտուց կախելու համար, կամ 56 պրօբի ոսկուց մատանի։ 8) Սեղանի բենզինի լուցկու աման (փոխարինում է լուցկուն) կամ բրիստալ կաշուէ թղթերի և այցետոմսերի համար, կամ մի զոյգ գինդեր 56 պրօբի ոսկուց։ 9) Լաւագոյն պողպատէ գրչահատ կամ ծալովի մկրատ կամ դոկտոր Կօխի ծխամորճ։ 10) Գրպանի գրելու գործիք կամ նեսեսեր կողերը կոկած հայելիով և այլն և պատուէրի գումարի ձրի ալբօմ. ծածկված ժամացոյցով՝ 1 ր. 50 կոպ. աւելի արժէ։ Պահանջները կատարվում են անյապաղ, վերադիր վճարով, առանց կանխավճարի։ Դիմել. Торгово-Экспортному Дому Т-ву Парижскій Лувръ, въ Варшавѣ 255. (մ. 25, յ. 6, 18, 30) 1—4

ՆՈՒԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
„ՍՏՈՒԿԵՆ ԵՒ ԸՆԿ."
ԲԱԳՈՒ

Իր սեփական պահեստներում մշտապէս ունի

երկաթ ամեն տեսակի և ձևի (Листовое, резервуарное, сортовое, фасонное, кровельное и оцинкованное) երկկողանի երկաթէ գերաններ, ջրհան մեքենաներ «Վամիրոն» և «Դուպլէքս», ռուսական գազային խողովակներ և դրանց զօդաւորող մասեր, ֆիտինգներ և այլն։ Զուրգեր զանազան տեսակի (станки токарные, сверлилные, строгальные и др.)։ Մամուլներ ծակող և ուրիշ տեսակներ։ Պողպատ՝ գուրեր, կտրողներ և գործիքներ շինելու համար։ Մետաղեայ փոկեր, աղիւս անհրաժ (согнеупорный), «Գլէնբօյգ» և կաւ, բևեռներ (заклепки котельныя, пистонныя)։ Գամեր զանազան տեսակի, պտուտակներ (болты) և գայկաներ, պղինձ թերթերով և ձողերով, պղնձէ խողովակներ, թուջէ ասֆալտած (асфалтированныя) խողովակներ ջրմուղների համար և դրանց զօդաւորող մասեր։ Անագ ձօղաւոր, արճիճ թերթերով և ձողերով, ցինկ թերթերով և այլն։ Պարագաներ (арматура) պղնձեայ, բրօնզեայ և ձուլածոյ։ Գործիքներ զանազան տեսակի, բետոնէ ապրանքներ, ցեմենտ. նմանապէս տեխնիքական ամեն տեսակի մատղներ և իւղեր։

Ներկայացուցիչ է
ՌՈՒՍՏՈՆ ՊՐՈԿՏՈՐ և ԸՆԿ.

Շոգեմեքենաներ }
Կերօսինեայ } շարժիչ մեքենաներ
Նաւթեայ }
Շոգետարներ (локомобилы)
Արգուկներ (катки для шоссе)

ՐԻՔԱՐԴ ՄԱՅԵՐ

Ներկեր զանազան տեսակի
Արճիճեայ ճերմկուց (бѣлила)
Արճիճեայ սուրը (суриکъ)

ԳԵՐՄԱՆ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ
ՄԱՆՆԵՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐԻ
Միակ ներկայացուցիչը

Խողովակներ առանց կարի, գազեայ, նաւթահորերի, ծխնելույզի և ջրաբաշխական։ Նմանապէս և ամրակուռ խողովակներ խտացուցիչների համար (компрессоръ)։

Կայմեր (мачты) անկար խողովակներից, էլեկտրական ուղիների լուսաւորութեան և այլ շինուածքների համար սիւներ հեռախօսական, հեռագրական լարերի և չանթարգելների համար։

Ներկայացուցիչ է նմանապէս «Գանտկէ» «Էմիլ Լիպգարտ և ընկ.» և ուրիշ ընկերութիւնների ու հաստատութիւնների։

Ընդունում է լիովին կառուցումն տախտակի, բուրդ լուանող և ուրիշ գործարանների. Նմանապէս ընդունում է պատուէրներ այլ և այլ տեսակ տեխնիքական պիտոյքների վերաբերեալ։
Իւրաքանչիւր հարցերին պատասխանում է անմիջապէս։
Արժէքների ցուցակները ուղարկվում են ձրիաբար։
(կ. 1 ամ.)

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 24-го мая 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Типографія «ГЕРМЕСЪ» С. Назарянцъ, Мих. пр. № 81